

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора **Легомінової Світлани Володимирівни**
на дисертацію **Снітка Артема Сергійовича**
на тему: “Система стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі”,
подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент

Актуальність теми дисертаційної роботи

Цифрова трансформація економіки, активний розвиток електронної комерції, цифрових платформ, хмарних сервісів та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій суттєво змінюють умови функціонування підприємств. В умовах високої динамічності ринкового середовища, посилення глобальної конкуренції та зростання ролі цифрових активів особливого значення набуває здатність підприємств формувати та реалізовувати ефективні стратегії розвитку, адаптовані до специфіки інтернет-середовища.

Традиційні моделі стратегічного управління дедалі частіше потребують перегляду та адаптації до нових викликів цифрової економіки. Саме тому питання формування сучасної системи стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі є надзвичайно актуальним як з наукової, так і з практичної точки зору.

Дисертаційна робота Снітка А.С. присвячена вирішенню важливого науково-прикладного завдання щодо розвитку теоретико-методичних положень та розроблення практичних рекомендацій з удосконалення системи стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі, що повністю відповідає сучасним потребам розвитку цифрової трансформації економіки.

Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, прикладними дослідженнями

З теоретичної і практичної точки зору робота Снітка А. С. є суттєвим доробком за заявленою темою, виходячи з огляду на її безпосередній зв'язок із основними напрямками наукових досліджень Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій: держбюджетної НДР “Науково-методичні засади впровадження інноваційних технологій у маркетингову діяльність” (№ 0120U101141); трьох госпдоговірних: “Створення каталогу категорій товарів і послуг для подальшого таргетування медійної і нативної реклами на інтереси Інтернет користувачів” (№ 0120U101138); “Розробка рекомендацій щодо підвищення

ефективності банерної мережі” (№ 0121U114115); “Розробка науково-методичних рекомендацій з формування маркетингової стратегії підприємства в умовах діджиталізації” (№ 0125U002855), де особисто автором обґрунтовано підходи до оптимізації маркетингового менеджменту підприємств, а також розроблено інструментальні рішення, які спрямовані на адаптацію до цифрової трансформації бізнесу.

Ступінь обґрунтованості та достовірності результатів дослідження

Сформульовані в дисертації теоретико-методичні положення та практичні рекомендації є достатньо обґрунтованими, містять елементи наукової новизни. Снітком А.С. у дисертаційній роботі визначено мету, для досягнення якої поставлено і вирішено комплекс завдань, пов'язаних з обґрунтуванням теоретичного і методичного апарату щодо стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі.

Теоретичною основою дослідження стали фундаментальні наукові праці вітчизняних і зарубіжних фахівців у сфері стратегічного управління, цифрової трансформації економіки, розвитку інтернет-середовища та управління діяльністю підприємств в умовах цифровізації. Автором проведено ґрунтовний аналіз існуючих наукових підходів, що дозволило виявити дискусійні аспекти досліджуваної проблематики, обґрунтувати власні наукові позиції та сформулювати належне теоретичне підґрунтя для дослідження.

Під час дослідження було використано системний підхід для розкриття сутності системи стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі як цілісного багаторівневого утворення; методи аналізу та синтезу - для узагальнення існуючих теоретичних положень і формування авторських підходів; методи порівняння та узагальнення - для оцінювання сучасних тенденцій цифрового розвитку; економіко-статистичні методи - для аналізу процесів цифровізації економіки та діяльності підприємств; експертні методи, методи моделювання - для розроблення та обґрунтування запропонованих методичних підходів і моделей.

Автором ґрунтовно досліджено інтернет-середовище як важливий чинник трансформації бізнес-процесів, управлінських механізмів та ринкових відносин. Визначено вплив цифрових технологій на діяльність підприємств та сформовано концептуальні засади стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі. Важливим результатом є розроблення концептуальної моделі стратегічного управління, яка враховує специфіку функціонування підприємств у цифровому середовищі та створює теоретичне підґрунтя для подальших досліджень.

Проведений комплексний аналіз сучасного стану цифровізації економіки та особливостей функціонування підприємств в інтернет-середовищі, дозволив оцінити рівні цифрового розвитку на основі міжнародних індексів цифровізації, визначити тенденції впровадження цифрових технологій у діяльність підприємств та проаналізувати вплив цифрової трансформації на результати господарської діяльності. Автором виявлено ключові проблеми та стримувальні чинники цифрового розвитку підприємств, а також обґрунтовано необхідність удосконалення існуючих підходів до стратегічного управління в умовах цифрового середовища. Важливим науковим результатом стало формування методичного підходу до оцінювання ефективності використання інтернет-інструментів та визначення стратегічних пріоритетів цифровізації підприємств.

Заслуговує на увагу комплекс науково-методичних рекомендацій щодо вдосконалення системи стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі. Автором запропоновано адаптивний підхід до формування системи стратегічного управління, який базується на інтеграції стратегічної, аналітичної, операційної, інформаційно-технологічної та контрольної підсистем управління. Значний науковий і практичний інтерес становить розроблений механізм формування стратегічних управлінських рішень щодо розвитку підприємства в інтернет-середовищі, який забезпечує узгодження стратегічних цілей підприємства з можливостями цифрових технологій та вимогами зовнішнього середовища. Розроблена модель моніторингу результативності системи стратегічного управління ESIMS дозволяє здійснювати комплексну оцінку ефективності реалізації стратегічних цілей, своєчасно виявляти відхилення та формувати коригувальні управлінські впливи.

Достовірність результатів підтверджується використанням значного масиву статистичної та аналітичної інформації, матеріалів міжнародних організацій, офіційних державних джерел, результатів діяльності підприємств, міжнародних рейтингів та індексів цифрового розвитку. Отримані висновки ґрунтуються на реальних даних та враховують сучасні тенденції розвитку цифрової економіки й інтернет-середовища.

Важливим підтвердженням достовірності результатів є їх практична апробація та впровадження у діяльність підприємств, а також використання окремих положень дисертації у навчальному процесі закладу вищої освіти. Основні результати дослідження пройшли апробацію на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях і знайшли відображення у достатній кількості наукових публікацій автора.

Таким чином, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані Снітком А.С. у дисертаційній роботі, є належним чином обґрунтованими,

достовірними, логічно взаємопов'язаними та мають вагоме теоретичне і практичне значення для розвитку теорії та практики стратегічного управління діяльністю підприємств в інтернет-середовищі.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи

Наукові результати дисертаційної роботи Снітка Артема Сергійовича характеризуються належним рівнем новизни, комплексністю та спрямованістю на вирішення актуального науково-прикладного завдання щодо вдосконалення системи стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі. Отримані автором результати розвивають теоретичні положення стратегічного менеджменту в умовах цифрової трансформації економіки та формують науково-методичне підґрунтя для підвищення ефективності управління підприємствами в цифровому середовищі.

Вперше

- обґрунтовано концептуальний підхід до формування адаптивної системи стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі, ключовою особливістю якого є інтеграція принципів конвергенції та ітеративності у межах авторської архітектури даної системи, що об'єднує п'ять функціональних підсистем (аналітичну, стратегічну, операційну, інформаційно-технологічну та контрольну), що забезпечує синхронізацію стратегічних цілей з динамічними можливостями цифрових платформ та мережевими ефектами ринку.

Удосконалено:

- методичний підхід до оцінювання ефективності використання інтернет-інструментів підприємств, який, на відміну від існуючих, базується на тривекторній діагностиці (економічного, технологічного та сервісно-клієнтського спрямування), та передбачає комплексне оцінювання цифрових активів через систему взаємопов'язаних індикаторів багатofакторної інтегральної моделі (результативності цифрових доходів, рівня автоматизації, інтенсивності використання сервісів, економії витрат, якості обслуговування та технологічної зрілості), що дозволяє забезпечити комплексне оцінювання рівня цифрової ефективності підприємства;
- механізм визначення стратегічних пріоритетів цифровізації підприємств, який, на відміну від існуючих підходів, базується на багатовимірній типізації функціональних профілів результативності (маркетингової стійкості, інвестиційної ефективності та цифрової залученості), що дозволяє перейти від лінійного рейтингування до багатоваріантного стратегічного позиціонування суб'єктів ринку в матричному просторі оціночних параметрів та забезпечує наукове обґрунтування вибору цільових орієнтирів розвитку цифрових активів залежно від рівня їхньої економічної, технологічної та сервісно-клієнтської спроможності;

- методичний підхід до вдосконалення системи стратегічного управління підприємством в інтернет-середовищі, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на багатовекторній структуризації детермінант інтернет-середовища, інтеграції системи принципів та комплексу організаційних, інформаційних і маркетингових інструментів його реалізації, передбачає поетапну трансформацію внутрішнього потенціалу (від діагностики до впровадження цифрової стратегії), що забезпечує довгострокову стійкість цифрового розвитку підприємства;

- механізм формування стратегічних управлінських рішень щодо розвитку підприємства в інтернет-середовищі, який, на відміну від існуючих, передбачає врахування впливу факторів цифрового середовища, синергію інформаційних потоків, аналітичних даних і цифрових технологій на принципах системності, інтегрованості, гнучкості, цифровізації, ризик-орієнтованості та безперервності управління, що забезпечує узгодженість стратегічних цілей підприємства з його ресурсними можливостями, рівнем цифровізації та умовами функціонування у цифровому середовищі;

- науково-методичне підґрунтя моніторингу результативності системи стратегічного управління, яке, на відміну від існуючих підходів, базується на розробленій архітектоніці моделі ESIMS, акумулює комплексний аналіз економічних, стратегічних, інформаційних, маркетингових і соціальних індикаторів цифрової діяльності й релевантне специфіки інтернет-середовища, що дозволяє оптимізувати розподіл ресурсів у системі управління цифровими трансформаціями підприємства та створює методичну основу превентивного коригування стратегічної траєкторії;

Дістало подальший розвиток:

- структурно-функціональна модель взаємодії підприємства з інтернет-середовищем, яка, на відміну від існуючих, передбачає розмежування сфер впливу (ресурси, ризики) та взаємодії (репутація, комерція, присутність), що дозволяє оптимізувати стратегічну реакцію організації на зміни цифрової кон'юнктури;

- система показників оцінювання цифровізації діяльності підприємств, яка, на відміну від традиційних підходів, базується на поєднанні глобальних індексів цифрового розвитку (DESI, NRI, GII) із галузевими параметрами проникнення інтернет-технологій. Це дозволило типізувати сучасні тенденції розвитку інтернет-середовища та ідентифікувати специфічні для телекомунікаційної галузі стратегічні розриви між технологічним потенціалом і фактичним рівнем використання цифрових активів у діяльності вітчизняних підприємств;

- науково-теоретичне підґрунтя стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі на засадах інтеграції платформного, екосистемного та децизійного підходів, а саме:

- побудовано концептуальний контур, який базується на ідеї стратегічної конвергенції п'яти фундаментальних управлінських парадигм, що дозволяє адаптувати класичний управлінський цикл до специфічних умов цифрової економіки та визначити змістовне наповнення системи стратегічного управління підприємством в інтернет-середовищі;

- уточнено дефініції “стратегічне управління” (як адаптивний інтегрований управлінський процес, який базується на динамічному стратегічному аналізі, плануванні, реалізації та моніторингу стратегій розвитку підприємства, спрямований на гнучке узгодження його внутрішнього потенціалу з викликами мінливого зовнішнього середовища задля забезпечення стійких конкурентних переваг та досягнення довгострокових соціально-економічних результатів) та “стратегічне управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі” (як процес формування та реалізації адаптивних стратегічних рішень, що ґрунтуються на гнучкому використанні ресурсного (зокрема, цифрового) потенціалу та спрямовані на досягнення цільових соціально-економічних результатів у динамічному інтернет-середовищі);

- поглиблено зміст функцій стратегічного управління підприємством за рахунок обґрунтування їх прогностичних, інноваційних та регулюючих компонентів, що дало змогу перейти від реактивної моделі управління до випереджувальної та сформувати цілісний контур адаптивного менеджменту;

- запропоновано структурно-логічну схему стратегічного процесу, ключовою відмінністю якої є обов'язкове оцінювання рівня цифрової зрілості підприємства, що забезпечує безперервність управлінського циклу та підвищує здатність підприємства до стратегічної трансформації в умовах динамічних змін цифрової економіки.

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи, використання результатів дослідження

Наукова цінність результатів проведеного дослідження полягає в тому, що викладені теоретичні положення дозволяють сформувати теоретико-методичний підхід до вдосконалення системи стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі.

Практична значущість дисертаційного дослідження полягає у доведенні отриманих наукових результатів до рівня конкретних методичних рекомендацій, моделей та інструментів, придатних для практичного використання підприємствами різних галузей економіки. Розроблені автором підходи можуть бути використані для вдосконалення процесів стратегічного планування, підвищення ефективності

використання цифрових технологій, формування конкурентних переваг, оцінювання результативності цифрової діяльності та забезпечення адаптивності підприємств до змін інтернет-середовища.

Важливим підтвердженням практичної цінності дисертаційної роботи є впровадження її результатів у діяльність ТОВ “Комтел”, ТОВ “Compressors International”, ТОВ “Констракшн Машинері” та ТОВ “Форкс”, де запропоновані рекомендації були використані для вдосконалення процесів стратегічного управління та цифрового розвитку. Окремі результати дослідження також впроваджені в освітній процес Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій під час викладання дисциплін управлінського та економічного спрямування.

Отримані результати мають вагомое теоретичне значення для подальшого розвитку наукових досліджень у сфері стратегічного менеджменту, цифрової економіки та управління підприємствами в інтернет-середовищі, а їх практичне використання сприятиме підвищенню конкурентоспроможності, адаптивності та ефективності діяльності сучасних підприємств в умовах цифрової трансформації економіки.

Повнота викладення результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях

Основні наукові положення, результати, висновки та практичні рекомендації дисертаційної роботи Снітка Артема Сергійовича достатньо повно відображені в опублікованих наукових працях автора та відповідають вимогам щодо апробації результатів дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

За темою дисертації автором опубліковано 20 наукових праць, серед яких одна стаття у науковому виданні, що індексується міжнародною наукометричною базою Scopus, 7 статей у фахових наукових виданнях України та 12 публікацій у матеріалах міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій. Загальний обсяг наукових праць становить 9,88 друкованих аркушів, з яких особисто автору належить 3,37 друкованих аркушів.

Аналіз наукових публікацій Снітка А.С. свідчить про їх повну відповідність темі, меті та завданням дисертаційного дослідження. У публікаціях послідовно висвітлено результати теоретичних досліджень, аналітичних узагальнень, методичних розробок та практичних рекомендацій щодо формування й удосконалення системи стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі. Основні результати дисертації знайшли відображення у наукових працях автора в достатньому обсязі та розкривають зміст отриманих наукових результатів.

Особистий внесок Снітка А.С. у співавторських публікаціях чітко визначений та належним чином відображений у дисертації. Результати, що виносяться на захист, отримані автором самостійно та становлять його особистий науковий доробок.

Таким чином, основні положення дисертаційної роботи достатньо повно висвітлені в наукових публікаціях автора, а рівень апробації отриманих результатів є достатнім і відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Незважаючи на високий рівень виконаного дослідження, дисертаційна робота містить окремі положення дискусійного характеру:

1. У підрозділах 3.1–3.3 дисертації (стор. 171–209) автором розроблено комплексний підхід до вдосконалення системи стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі та запропоновано модель моніторингу її результативності. Водночас потребує подальшого уточнення методичний апарат кількісної оцінки ефективності функціонування окремих підсистем стратегічного управління. Зокрема, доцільним було б більш детально обґрунтувати систему показників оцінювання стратегічної, аналітичної, інформаційно-технологічної та контрольної підсистем, а також визначити критерії їх інтегрального оцінювання. Це дозволило б підвищити рівень формалізації запропонованих розробок та розширити можливості їх практичного застосування.

2. На стор. 68–85 та 171–189 дисертації автором запропоновано концептуальний підхід до формування адаптивної системи стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі та механізм формування стратегічних управлінських рішень. Разом із тим механізм інтеграції цифрових інструментів у систему стратегічного управління потребує додаткової формалізації та алгоритмізації. Доцільно було б більш детально представити послідовність використання окремих цифрових інструментів на різних етапах стратегічного процесу, визначити механізми їх взаємодії та розробити відповідні алгоритми прийняття управлінських рішень. Це сприяло б підвищенню прикладної цінності запропонованих рекомендацій і полегшило б їх впровадження у практику діяльності підприємств.

3. У роботі значна увага приділена питанням цифрової трансформації підприємств та адаптації систем стратегічного управління до умов функціонування в інтернет-середовищі (стор. 51–67, 171–186). Водночас окремі аспекти управління ризиками цифрової трансформації могли б бути розглянуті більш ґрунтовно. Зокрема, науковий інтерес становить детальніше дослідження ризиків кібербезпеки, технологічної залежності від цифрових платформ, ризиків втрати даних, цифрових

компетентностей персоналу та ризиків, пов'язаних із впровадженням нових цифрових технологій. Більш глибоке висвітлення зазначених питань дозволило б посилити практичну спрямованість дослідження та розширити можливості застосування запропонованої системи стратегічного управління в умовах високої невизначеності цифрового середовища.

Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Відсутність порушень академічної доброчесності

Дисертаційна робота виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності. Використані автором наукові джерела належним чином процитовані, особистий внесок здобувача у співавторські публікації визначено чітко, а результати, подані до захисту, отримані автором самостійно. Ознак академічного плагіату, фабрикації або фальсифікації наукових результатів не виявлено.

Загальний висновок по дисертаційній роботі

Дисертаційна робота Снітка Артема Сергійовича на тему “Система стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі” є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне науково-прикладне завдання щодо розвитку теоретико-методичних засад та вдосконалення системи стратегічного управління діяльністю підприємств в умовах цифрової трансформації економіки.

Дисертація характеризується належним рівнем актуальності, наукової новизни, теоретичної обґрунтованості та практичної значущості отриманих результатів. Автором проведено ґрунтовне дослідження проблем стратегічного управління діяльністю підприємств в інтернет-середовищі, розроблено та обґрунтовано нові наукові положення, удосконалено методичні підходи та запропоновано практичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності функціонування підприємств у цифровому середовищі. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, є достатньо обґрунтованими, достовірними та логічно взаємопов'язаними. Основні результати дослідження пройшли належну апробацію, достатньою мірою висвітлені у наукових публікаціях автора та впроваджені у практичну діяльність підприємств і навчальний процес закладу вищої освіти. Дисертацію виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності, а висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Викладене вище дає підстави зробити висновок про те, що за рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертаційна робота на тему: “Система стратегічного управління діяльністю підприємства в інтернет-середовищі” повністю відповідає спеціальності 073 Менеджмент, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та “Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії” (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а її автор - Снітко Артем Сергійович, рекомендується до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді та заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент.

Рецензент:

д-р. екон. наук., професор,
завідувач кафедри управління
кібербезпекою та захистом інформації
Державного університету
інформаційно-комунікаційних технологій

Світлана ЛЕГОМІНОВА

Підпис доктора економічних наук, професора С. Легомінової засвідчую.

Учений секретар
Державного університету інформаційно-
комунікаційних технологій

Галина СІЧЕВА